Dnro 001/81/2016

Eugen Koev 25.4.2016

Eduskunta
Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
TyV@eduskunta.fi

Asiantuntijakuuleminen keskiviikkona 27.4.2016 klo 11.30

VNS 3/2016 vp Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2017 - 2020

Yleisellä tasolla hallituksen talouspoliittinen linja vastaa Akavan näkemystä

Julkisen talouden suunnitelma on rakennettu Sipilän hallituksen finanssipoliittisen linjan perusteella. Tavoitteena on pysäyttää julkisen talouden velkaantuminen vuoteen 2019 mennessä ja poistaa ns. kestävyysvaje vuoteen 2030 mennessä.

Huhtikuussa tehtyjen uusien säästöpäätösten myötä hallituksen tavoite julkisen talouden sopeuttamiseksi vuoteen 2019 mennessä 4 miljardilla eurolla on toteutumassa.

Välittömät sopeutustoimet eivät yksin riitä saavuttamaan tavoitteita julkisen talouden vakauttamiseksi. Keskeisellä sijalla sopeuttamisessa tulee olla rakenteelliset toimet. Näistä tärkeimpiä ovat sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistus, kuntien tehtävien ja velvoitteiden vähentäminen sekä työmarkkinakeskusjärjestöjen neuvotteleman ns. kilpailukykysopimuksen kattava implementointi työ- ja virkaehtosopimuksissa.

Kilpailukykysopimuksen vaikutuksia julkiseen talouteen ei ole sisällytetty julkisen talouden suunnitelman arvioihin, koska tes/ves -neuvottelut ovat kesken ja sopimuksen kattavuus arvioidaan toukokuun lopussa.

Muiden keskeisten rakennepoliittisten hankkeiden sisältö on tässä vaiheessa vielä varsin jäsentämätön ja siksi vaikutusarvioita ei ole voitu tehdä.

Verolinjasta pidettävä kiinni

Hallituksen sitoumus olla kiristämättä palkkaverotusta millään tulotasolla edellyttää vuosittaisten ansiotaso- ja inflaatiotarkistusten ulottamista täysimääräisinä kaikille tulotasoille.

Akava on tyytyväinen linjaukseen sote-uudistuksen rahoituksen toteuttamisesta hallitusohjelman verolinjan mukaisesti kiristämättä työtuloverotusta millään tulotasolla. Kiinnitämme huomiota siihen, että

ilman perusteellista muutosta kuntien valtionosuusjärjestelmään ja verotulojen tasaukseen, läheskään kaikki kunnat eivät alenna pysyvästi veroprosenttiaan valtionverotuksen kiristystä vastaavasti. Jos näin käy, hallituksen verolinjaus ei toteudu.

Odotamme myös, että hallitus keventää palkkaverotusta, jos hallitusohjelmassa asetetut edellytykset täyttyvät. Kevennys tulee toteuttaa tasaisesti kaikissa tuloluokissa. Akava neuvottelee rakentavasti työn yksikkötyökustannuksia alentavan ns. yhteiskuntasopimuksen solmimiseksi. Olemme valmiita edistämään työmarkkinakenttää laajasti kattavien maltillisten palkkaratkaisujen syntyä nykyisen työllisyys- ja kasvusopimuksen umpeuduttua.

Tarvitsemme syy-seuraussuhteita tunnistavan koulutus- ja tutkimusstrategian

Akava on tyytyväinen, ettei hallitus enää kehysriihessä kohdistanut lisää leikkauksia koulutukseen ja tutkimukseen.

On kuitenkin niin, että Suomen osaamisen ja innovaatioiden perustaa on leikattu lyhyessä ajassa niin paljon, että koulutusjärjestelmämme on vaarassa ajautua kestämättömään tilaan.

Leikkauksia on tehty vedoten mahdollisuuksiin ja tarpeeseen uudistaa toimintaa ja rakenteita. Kuitenkin ensin on päätetty säästöistä, ja vasta sen jälkeen ryhdytty uudistuksiin. Säästöjä on toteutettu vaikka uudistuksia ei ole viety läpi.

Tarvitsemme syy-seuraussuhteita tunnistavan koulutus- ja tutkimusstrategian, jossa on selkeät ja realistiset tavoitteet ja keinot koulutuksen laadun ja tasa-arvon turvaamiseksi. Strategian tulee ottaa huomioon myös koulutuksen ja tutkimuksen merkitys talouskasvulle ja sitä kautta koko yhteiskunnan hyvinvoinnille. Vain silloin on mahdollista arvioida oikein resurssien riittävyyttä ja päättää niiden kohdentamisesta.

Hallituksen tulee arvioida riippumattomasti koulutuksen leikkausten vaikutuksia ja pitäytyä toimista, jotka uhkaavat heikentää koulutuksen laatua, talouden kasvupotentiaalia ja tasa-arvoa. Koko koulutukseen liittyvää päätöksentekojärjestelmää on kehitettävää siten, että siinä käytetään jatkuvasti ja monipuoliesti hyväksi tutkimustietoa kestävien ratkaisujen löytämiseksi. Tämä edellyttää koulutukseen ja tutkimukseen liittyvän tutkimustiedon vahvistamista.

Hallitus on toteuttamassa hallitusohjelman linjauksensa leikata opintorahaa ja korottaa opintolainan takausta. Jotta mahdollisuus ja motivaatio kokopäiväiseen opiskeluun säilyisi kaikille mahdollisimman hyvänä, opintolainan takaisinmaksuun on rakennettava turvaelementti työttömyyden ja matalapalkkaisuuden varalle. Selvitysmiehen raportissa, jonka pohjalta hallitus jatkaa valmisteluja, tällaista elementtiä ei ole.

Sote-linjaus on tasapuolinen, yksityiskohdat edelleen auki

Maan hallitus linjasi SOTE-uudistuksen jatkovalmisteluja 6.4.2016.

Akava pitää hyvänä, että uudistuksessa erotetaan sote-palveluiden järjestäminen ja tuottaminen. Hyvää on myös monituottajamallin ja valinnanvapauden toteuttaminen. Tämä edistää asiakastyytyväisyyttä ja palvelujen laatua.

Valtion ohjausjärjestelmällä on varmistettava palveluiden alueellinen tasalaatuisuus ja käyttäjien yhdenvertaisuus. Tämä edellyttää valtakunnallisesti määriteltyjä hinta- ja laatukriteerejä. Lisäksi on varmistettava, että julkisilla, yksityisillä ja kolmannen sektorin palveluntuottajilla on yhdenvertaiset toimintaedellytykset.

Henkilöstön ja henkilöstöjärjestöjen mukaan ottaminen jo suunnitteluvaiheessa on edellytys uudistuksen onnistumiselle. Akava kiittää hallitusta siitä, että henkilöstön siirrot aiotaan toteuttaa liikkeenluovutuksen periaattein.

Uudistuksen verolinjaus vastaa Akavan tavoitteita. Kuitenkin rahoitusratkaisu on linjattu varsin yleisellä tasolla. Edessä on mittaavia muutoksia niin tuloverotuksen rakenteissa kuin valtionosuusjärjestelmässäkin.

Työnhakijalle olisi saatava lisää mahdollisuuksia omaan aktiivisuuteen

Akava pitää perusteltuna hallituksen esitystä työttömyysturvan aktivoinnista siten, että se tukisi jatkossa työn löytämistä ja yrittäjäksi ryhtymistä. Esitys on tältä osin pitkälti Akavan näkemyksen mukainen, joskin työnhakijan omaa aktiivisuutta tulisi sallia enemmän kuin hallitus esittää. Muun muassa opiskelumahdollisuutta työttömyysturvalla olisi tullut laajentaa. Tämä edellyttäisi työnhakijan oman arvion opiskelun työllistyvyydestä parempaa huomioimista ja opiskelun tarveharkinnan lieventämistä sekä sivutoimisen opiskelun säännösten toimivuuden arviointia.

Hallitus esittää, että työnhakijan on otettava vastaan myös muuta kuin oman alansa työtä. Työnottovelvollisuuden tiukentuessa on huolehdittava, että tarjottavat työpaikat vastaavat jatkossakin työnhakijoiden koulutusta ja osaamista. Ammattitaitosuojan muutoksissa on tärkeää, että työnhakijan tilannetta arvioidaan yksilöllisesti.

Hallituksen esityksen mukaan työttömyysturvaa heikompi palkka ei olisi jatkossa hyväksyttävä syy työstä kieltäytymisestä. Toteutuessaan ilman mitään reunaehtoja esitys voi johtaa työttömän kannalta taloudellisesti kohtuuttomiin tilanteisiin. Ansiosidonnaisen turvan keskeisin tarkoitus on antaa työttömälle riittävää aikaa sopeuttaa elintasonsa. Siksi velvollisuus ottaa vastaan työtä työttömyysturvaa heikommalla palkalla

pitää rajoittaa ottamaan huomioon esimerkiksi työttömyysjakson pituus sekä työllistymisen myötä tapahtuvan tulomenetyksen kohtuullisuus.

Hallituksen esittämän työnäytteen valmistelussa ja mallissa on vielä paljon avoimia kysymyksiä, esimerkiksi sen suhde koeaikaan. Ensisijaisen tärkeää on varmistaa työnhakijan turva ja vapaaehtoisuus. Työnäytteiden on aidosti kohdennuttava uusien työpaikkojen luomiseen. Palkkatyön korvautuminen palkattomalla työnäytteellä vääristäisi työmarkkinoita.

TE-toimistojen palveluita uudistettaessa on kehitettävä toimintatapoja ja huomioitava henkilöstön työmäärä sekä osaamistarpeet. Akava on esittänyt, että työnvälityspalveluita tulisi voida ostaa yksityisiltä toimijoilta valtakunnallisesti.

Akava ry: puolesta

Eugen Koev
pääekonomisti